

Uz sākumlapu>Nauda/naudas prasījumi>Maksātnespēja un bankrots

Maksātnespēja un bankrots

Čehija

Tiesiskais regulējums

Maksātnespējas procesu Čehijas Republikā galvenokārt regulē Likums Nr. 182/2006 par maksātnespēju un maksātnespējas kārtību (*Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení*) (Maksātnespējas likums), ko papildina Likums Nr. 99/1963, Civilprocesa kodekss (*Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád*).

Vēl viens būtisks tiesību akts ir Likums Nr. 312/2006 par maksātnespējas administratoriem (*Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správčích*), kas (kopā ar Maksātnespējas likumu) veido maksātnespējas administratoru profesijas tiesisko regulējumu.

Šo normatīvo aktu spēkā esošās redakcijas atrodamas Valsts administrācijas portālā (*Portál veřejné správy*): <https://portal.gov.cz/app/zakony/>.

1 Pret kādiem subjektiem var vērst maksātnespējas procedūru?

Maksātnespējas procesu var ierosināt pret fiziskām un juridiskām personām neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav uzņēmējdarbības vienības.

Maksātnespējas procesa veidi (bankrots, reorganizācija, parādu atvieglojumi) savstarpēji atšķiras ar to, kādām personām tie ir paredzēti. Bankrota pieteikumu var iesniegt pret visām personām, bet reorganizācija ir paredzēta tikai uzņēmumiem, savukārt parādu atvieglojumi —galvenokārt personām, kas nav uzņēmumi (kā aprakstīts tālāk).

Maksātnespējas procesu nevar ierosināt pret valsti, autonomām pašvaldībām, politiskām partijām un kustībām vēlēšanu laikā, kā arī pret atsevišķām citām personām, kas pēc būtības galvenokārt ir publiskas personas. Uz finanšu iestādēm un apdrošināšanas uzņēmumiem attiecas īpaši noteikumi.

2 Saskaņā ar kādiem nosacījumiem var sākt maksātnespējas procedūru?

Maksātnespēja vai gaidāma maksātnespēja

Maksātnespējas process ir tiesisks process par parādnieka maksātnespēju vai gaidāmu maksātnespēju un veidiem, kā to risināt. Tādējādi galvenais priekšnosacījums ir tas, ka ir jābūt maksātnespējas vai gaidāmas maksātnespējas stāvoklim.

Parādnieks ir maksātnespējīgs, ja (*šie ir kumulatīvi nosacījumi*):

parādniekam ir vairāki kreditori;

parādniekam ir finansiālas saistības, kuru izpildes termiņš ir nokavēts par vairāk nekā 30 dienām;

parādnieks nespēj šīs saistības izpildīt.

Jo īpaši parādnieku uzskata par maksātnespējīgu, ja tas ir pārtraucis būtiskas parāda daļas maksāšanu vai nepilda šādas saistības ilgāk par trim mēnešiem pēc termiņa beigām, vai ja kādu no atbilstošajiem monetārajām prasījumiem pret parādnieku nevar apmierināt ar piespiedu izpildi vai apķīlāšanu.

Parādnieks, kas ir uzņēmējdarbības vienība (juridiska vai fiziska persona), ir maksātnespējīgs arī tad, ja tam ir pārmērīga parādu nasta. Parādniekam ir pārmērīga parādu nasta, ja tam ir vairāki kreditori un kopējais saistību apmērs pārsniedz parādnieka aktīvu vērtību.

Gaidāma maksātnespēja ir situācija, kurā, ņemot vērā visus apstākļus, var pamatoti pieņemt, ka parādnieks nevarēs pienācīgi un savlaicīgi izpildīt nozīmīgu daļu no savām finansiālajām saistībām.

Maksātnespējas procesa veidi

Čehijas tiesībās izdala trīs galvenos veidus, kā maksātnespējas procesā risina parādnieka maksātnespējas vai gaidāmas maksātnespējas jautājumu:

bankrots (*konkurs*);

reorganizācija (*reorganizace*);

parādu atvieglojumi (*odlužen*).

Maksātnespējas likumā nav noteikts, kurš no dažāda veida maksātnespējas veidiem konkrētajam parādniekam ir jāpiemēro, bet gan ir atstāta izvēles iespēja.

Papildus likvidācijas procesam (bankrotam) pastāv arī rehabilitācijas elements (reorganizācija un parādu atvieglojumi). Parādnieka maksātnespējas risināšanas atbilstošo veidu izvēlas, ņemot vērā vislabāko iespējamo iznākumu kreditoriem.

Bankrots ir vispārīgs veids, kā risināt maksātnespējas jautājumu; šajā gadījumā, pamatojoties uz bankrota rīkojumu, kreditoru veiktos prasījumus lielā mērā apmierina no līdzekļiem, kas iegūti aktīvu pārdošanas rezultātā. Neapmierinātie prasījumi vai to daļas netiek dzēsti, ja vien likums nenosaka citādi. Šo maksātnespējas metodi vienmēr piemēro gadījumos, kad nav iespējams izmantot reorganizāciju vai parādu atvieglojumus kā mērenāku pret parādnieku vērstu procesu vai kad procesa gaitā ir kļuvis skaidrs, ka šīs metodes turpināt nav iespējams.

Reorganizāciju var izmantot, lai risinātu tādu parādnieku maksātnespēju vai gaidāmu maksātnespēju, kuri ir uzņēmējdarbības vienības. Šī metode ietver uzņēmuma reorganizāciju. Parasti tiek sagaidīts, ka kreditoru prasījumi tiks apmierināti pakāpeniski, saglabājot parādnieka uzņēmuma darbību, saskaņā ar vadības atvēršanai paredzētajiem pasākumiem atbilstoši reorganizācijas plānam, ko apstiprinājusi maksātnespējas tiesa. Kreditori uzrauga plāna izpildes gaitu.

Parādu atvieglojumi ir veids, kā risināt tādu parādnieku maksātnespēju vai gaidāmu maksātnespēju, kuriem faktiski nav uzņēmējdarbības parādu, un šo metodi izmanto arī tādu juridisko personu gadījumā, kas nav uzņēmējdarbības vienības. Piemērojot šo maksātnespējas metodi, vairāk tiek ņemti vērā sociālie apsvērumi nekā ekonomiskie aspekti. Mērķis ir dot parādniekiem iespēju sākt darbību no jauna un motivēt tos aktīvi piedalīties sava parāda dzēšanā, vismaz noteiktajā apmērā līdz 30 % —gadījumos, kad kreditori nav nodrošināti. Tiek pieņemts, ka kreditoru nodrošinātie prasījumi tiks apmierināti no nodrošinājuma. Vienlaikus mērķis ir samazināt valsts budžeta tēriņus tādu personu rehabilitācijai, kuras nonākušas sociālās krīzes situācijā. Parādu atvieglojumus var īstenot, pārvēršot maksātnespējīgā parādnieka mantu naudas izteiksmē, izveidojot atmaksas grafiku vai apvienojot abus šos paņēmienus.

Kas var ierosināt maksātnespējas procesu?

Maksātnespējas procesu var ierosināt tikai tad, kad ir iesniegts pieteikums. Process tiek uzsākts dienā, kad maksātnespējas pieteikums nonāk tiesā, kurai ir atbilstošā jurisdikcija attiecīgajā lietā. Maksātnespējas pieteikums var iesniegt gan parādnieki, gan kreditori, izņemot gaidāmas maksātnespējas gadījumus, kad tos var iesniegt tikai parādnieks.

Parādniekiem, kas ir uzņēmējdarbības vienības (fiziskas vai juridiskas personas), bez nepamatotas kavēšanās ir jāiesniedz maksātnespējas pieteikums, tiklīdz tie uzzina vai, izrādot pienācīgu rūpību, tiem būtu jāuzzina par maksātnespēju.

Bankrota ierosināšana

Maksātnespējas tiesa izdod bankrota rīkojumu kā atsevišķu nolēmumu. Ārkārtas gadījumos šo nolēmumu var apvienot ar maksātnespējas lēmumu (ja parādnieks ir persona, kas nevar izmantot reorganizāciju vai parādu atvieglojumus). Bankrota pasludināšana stājas spēkā tad, kad bankrota rīkojums ir publicēts maksātnespējas reģistrā.

Reorganizācijas ierosināšana

Reorganizāciju ierosina ar maksātnespējas tiesas atļauju, ko izdod uz parādnieka vai reģistrēta kreditora pieteikuma pamata.

Reorganizācijas atļauju var piešķirt tad, ja (*šie ir nekumulatīvi nosacījumi*):

parādnieka kopējais gada neto apgrozījums pēdējā pārskata periodā pirms maksātnespējas pieteikuma ir bijis vismaz CZK 50 000 000; vai

parādniekam ir vismaz 50 darbinieku; vai

parādnieks vienlaikus ar maksātnespējas pieteikumu vai ne vēlāk kā dienā, kad ir pieņemts maksātnespējas pieteikums, tiesā iesniedz reorganizācijas plānu, ko atbalsta vismaz puse no nodrošinātajiem kreditoriem (aprēķināts atbilstoši prasījumu kopējai summai) un vismaz puse no nenodrošinātajiem kreditoriem (aprēķināts, pamatojoties uz prasījumu summu).

Reorganizācija nav pieļaujama, ja parādnieks ir likvidācijas procesā esoša juridiska persona, vērtspapīru tirgotājs vai vienība, kurai saskaņā ar īpašiem tiesību aktiem ir tiesības tirgoties preču biržā.

Maksātnespējas tiesa atļauj veikt reorganizāciju, ja ir izpildīti attiecīgie tiesiskie nosacījumi. Nav paredzētas tiesības pārsūdzēt lēmumu.

Maksātnespējas tiesa noraida pieteikumu par reorganizācijas atļaujas saņemšanu, ja: a) ņemot vērā visus apsvērumus, var pamatoti pieņemt, ka pastāv negodīgs nolūks; b) pieteikumu atkārtoti ir iesniegusi persona, kura jau iepriekš ir iesniegusi pieteikumu par reorganizāciju, ko ir izskatījusi tiesa; vai c) pieteikumu ir iesniedzis kreditors, kurš nav apstiprināts kreditoru sapulcē. Šādus nolēmumus pārsūdzēt var tikai personas, kas iesniedza pieteikumu.

Parādu atvieglojumu uzsākšana

Pieteikumu par parādu atvieglojumiem iesniedz parādnieks, izmantojot noteiktu veidlapu, un attiecīgā gadījumā to iesniedz kopā ar maksātnespējas pieteikumu (ja maksātnespējas procesu nav ierosinājis kreditors).

Pieteikumā par parādu atvieglojumiem un tā pielikumos jāietver dati par parādnieka agrākiem un plānotiem ienākumiem, aktīvu saraksts un saistību saraksts. Ja kāds vēlas veikt dāvinājumu parādniekam, lai tas varētu izpildīt parādu atvieglojuma nosacījumus, vai ja kāds vēlas veikt regulārus maksājumus parādniekam parādu atvieglojumu laikposmā, parādnieks pieteikumam par parādu atvieglojumiem pievieno attiecīgo dāvinājuma aktu vai līgumu par ienākumiem.

Maksātnespējas tiesa piešķir atļauju piemērot parādu atvieglojumus, ja ir izpildīti nosacījumi. Tā noraida pieteikumu par parādu atvieglojumiem, ja, ņemot vērā visus apstākļus, var pamatoti pieņemt, ka pastāv negodīgs nolūks, vai ja parādu atvieglojumu rezultātā nenodrošināti kreditori saņemtu mazāk nekā 30 % no saviem prasījumiem (ja vien viņi tam nepiekrīt). Maksātnespējas tiesa noraida pieteikumu par parādu atvieglojumiem arī tad, ja procesa rezultāti līdz šim liecina, ka parādnieka rīcība, pildot pienākumus maksātnespējas procesā, ir bijusi bezatbildīga vai nolaidīga. Pārsūdzēt pieteikuma atteikumu ir tiesības tikai parādniekam.

Kad ierosinātais maksātnespējas process stājas spēkā?

Ierosinātais maksātnespējas process stājas spēkā tad, kad maksātnespējas reģistrā ir publicēts paziņojums, ar ko pasludina maksātnespējas procesa ierosināšanu (sk. tālāk). Ierosināšanas sekas turpinās līdz maksātnespējas procesa beigām, ja vien tiesību akti attiecībā uz kādu no maksātnespējas veidiem neparedz citādi.

Pagaidu pasākumi pirms lēmuma par maksātnespēju pieņemšanas

Maksātnespējas tiesa *ex officio* var noteikt pagaidu pasākumus, pirms tā pieņem lēmumu par maksātnespējas pieteikumu, ja vien tiesību akti neparedz citādi. Personām, kuras pieprasa pagaidu pasākumus, ko maksātnespējas tiesa citādi varētu ierosināt pēc savas iniciatīvas, nav jāiesniedz nodrošinājums.

Pieprasot noteikt pagaidu pasākumu, parādniekam nav jāiesniedz nodrošinājums.

Ar pagaidu pasākumiem maksātnespējas tiesa var cita starpā:

iecelt pagaidu pilnvarnieku;

ierobežot atsevišķas ar maksātnespējas procesa ierosināšanu saistītās sekas;

izdot rīkojumu jebkuram no maksātnespējas pieteicējiem iesniegt nodrošinājumu, kas sedz atlīdzību par kaitējumu vai citiem zaudējumiem, kuri radušies parādniekam.

Maksātnespējas reģistrs

Informāciju par maksātnespējas procesiem publicē maksātnespējas reģistrā, ko pārvalda Tieslietu ministrija (*Ministerstvo spravedlnosti*). Reģistrs ir elektroniska valsts pārvaldes informācijas sistēma, ko var aplūkot vietnē <https://isir.justice.cz/>.

Maksātnespējas reģistrs ir izveidots galvenokārt tāpēc, lai nodrošinātu maksimālu publicitāti par maksātnespējas procesiem un varētu pārraudzīt to gaitu.

Reģistrā publicē maksātnespējas tiesas lēmumus, kas pieņemti maksātnespējas procesos un saistītos strīdos, lietas materiālu pieteikumus un citu informāciju atbilstoši Maksātnespējas likumam vai maksātnespējas tiesas lēmumam.

Maksātnespējas reģistrs ir publiski pieejams (izņemot noteiktu informāciju), un ikvienam ir tiesības ar to iepazīties, kopēt to un veikt izrakstus no tā.

Papildus tam, ka maksātnespējas reģistrs kalpo kā informācijas avots, tas ir arī nozīmīgs rīks dokumentu piegādes procesā, proti, to izmanto, lai piegādātu vairumu tiesas nolēmumu un citu dokumentu. Maksātnespējas reģistrā par maksātnespējas procesu parasti paziņo divās stundās pēc pieteikuma iesniegšanas (tiesas darba laikā). Pēc tam visus tiesas nolēmumus un citus dokumentus publicē maksātnespējas reģistrā. Tas visiem dod iespēju aplūkot informāciju par Čehijas Republikā notiekošajiem maksātnespējas procesiem.

3 Kādi aktīvi ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā? Kā rīkojas ar aktīviem, ko parādnieks iegūst vai kas pāriet parādnieka īpašumā pēc maksātnespējas procedūras sākšanas?

Maksātnespējīgā parādnieka manta

Ja maksātnespējas pieteikumu iesniedz parādnieks, maksātnespējīgā parādnieka manta ietver aktīvus, kas parādniekam pieder laikā, kad stājas spēkā ar maksātnespējas procesa ierosināšanu saistītās sekas, kā arī aktīvus, ko parādnieks iegūst maksātnespējas procesa gaitā.

Ja maksātnespējas pieteikumu iesniedz kreditors, maksātnespējīgā parādnieka manta ietver aktīvus, kas pieder parādniekam laikā, kad stājas spēkā maksātnespējas tiesas pagaidu pasākumi, ar ko ierobežo (pilnībā vai daļēji) parādnieka tiesības atsavināt aktīvus, kā arī aktīvus, kas parādniekam pieder laikā, kad stājas spēkā lēmumi par parādnieka maksātnespēju, un aktīvus, ko parādnieks iegūvis maksātnespējas gaitā pēc tam, kad šie lēmumi ir stājušies spēkā.

Ja parādnieks ir aktīvu līdžīpašnieks, parādniekam piederošā šādas mantas daļa ir ietverta maksātnespējīgā parādnieka mantā. Šie aktīvi veido īpašuma daļu, pat ja tie ir daļa no parādnieka kopīgās laulāto mantas.

Citu personu aktīvi ietilpst mantā, ja to nosaka tiesību akti, īpaši gadījumos, ja tie veido atlīdzību, kas saņemta spēkā neesoša juridiskā akta rezultātā. Aktīvu realizācijas nolūkā šāds īpašums uzskatāms par parādnieka aktīvu daļu.

Ja vien tiesību aktos nav paredzēts citādi, maksātnespējīgā parādnieka manta galvenokārt ietver skaidru naudu, kustamo un nekustamo īpašumu, ražotnes un aprīkojumu, piešķirumus, noguldījumu apliecības un citus noguldījumu veidus, akcijas, rēķinus, čekus vai citus vērtspapīrus, kapitāla daļas, parādnieka

monetāros un nemonetāros prasījumus, tostarp iespējamus prasījumus un prasījumus, kam vēl nav iestājies izpildes termiņš, parādnieka algas, atalgojumu, darba prēmijas un ienākumus parādnieka ar darbu saistītā atalgojuma vietā, citas tiesības un aktīvus, kuru vērtību iespējams izteikt naudas izteiksmē. Tāpat maksātnespējīgā parādnieka manta ietver tādus objektus kā procentus, guvumus, darba augļus un labumus, kas attiecas uz minētajiem aktīviem. Ja vien tiesību aktos nav paredzēts citādi, aktīvi, kas nav arestējami izpildes vai apķīlāšanas procesā, neietilpst mantā. Šo jautājumu reglamentē Likums Nr. 99/1963, Civilprocesa kodekss. Izpildi nevar piemērot parādniekiem piederošiem aktīviem, kas parādniekiem ir neatliekami nepieciešami, lai apmierinātu savas un ģimenes materiālās vajadzības vai veiktu darba uzdevumus, kā arī citiem priekšmetiem, kuru pārdošana būtu pretēji labiem tikumiem (*contra bonos mores*) (ikdienas apģērbs, ikdienas saimniecības preces, laulības gredzeni un tamlīdzīgi priekšmeti, medicīnas preces un citi priekšmeti, kas parādniekiem nepieciešami slimības vai fiziskas invaliditātes dēļ, skaidras naudas summa, kas ir divreiz lielāka par personīgo iztikas līmeni, un dzīvnieki, kas ir lolojumdzīvnieki). Tomēr no īpašuma nav izslēgta manta, ko izmanto parādnieka uzņēmējdarbībā. Ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi, manta neietver aktīvus, kurus saskaņā ar specifiskiem tiesību aktiem var atsavināt tikai īpaši paredzētā veidā (piem., mērķtiecīgs atbalsts un atmaksājama palīdzība, kas piešķirta no centrālās valdības vai pašvaldības budžeta vai valsts fonda).

Rīcība ar aktīviem, ko parādnieks ieguvis vai kas tam ir nodoti pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas

Vispārīgi aktīvi, ko parādnieks ir ieguvis vai kas tam ir nodoti pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas, ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā; šis nosacījums var būt atšķirīgs atkarībā no piemērotā maksātnespējas veida. Parādnieki var aktīvus atsavināt tikai tad, ja, šādi rīkojoties, tie ievēro ierobežojumus saistībā ar konkrēto maksātnespējas procesa posmu un attiecīgo maksātnespējas veidu.

4 Kādas ir parādnieka pilnvaras un kādas - maksātnespējas administratora pilnvaras?

Maksātnespējas administratora uzdevums un statuss

Maksātnespējas administratora galvenais uzdevums ir pārvaldīt maksātnespējīgā parādnieka mantu un izskatīt saistītos un citus strīdus. Maksātnespējas administratora mērķis ir samērīgi, ātri, ekonomiski un pēc iespējas lielākā mērā apmierināt kreditoru prasījumus.

Maksātnespējas administratoriem ir pienākums rīkoties apzinīgi un ar vajadzīgo piesardzību. Tiem ir pienākums pielikt visus centienus, ko no tiem var pamatoti pieprasīt, lai pēc iespējas lielākā mērā apmierinātu kreditoru prasījumus. Tiem kreditoru kopējās intereses ir jāizvirza kā prioritāras, salīdzinot ar savām un citu interesēm.

Bankrota procesā maksātnespējas administrators saņem atļauju atsavināt mantu, izmantot tiesības un dzēst saistības, kas attiecas uz parādnieku ar mantu saistītās lietās. Konkrēti, maksātnespējas administrators izmanto maksātnespējīgā parādnieka mantā ietilpstošo akciju turētāja tiesības, rīkojas kā darba devējs attiecībā ar parādnieka darbiniekiem, kā arī ir atbildīgs par parādnieka uzņēmuma, grāmatvedības un nodokļu saistību izpildi. Tāpat maksātnespējas administratoram ir pienākums mantu pārvērst naudas izteiksmē.

Reorganizācijas procesā maksātnespējas administrators galvenokārt uzrauga parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, darbības, turpina noskaidrot mantas sastāvu un veic tās inventarizāciju, risina saistītos strīdus, izveido un papildina kreditoru sarakstu, kā arī ziņo kreditoru komitejai. Tāpat maksātnespējas administratori var rīkoties parādnieka pilnsapulces vai dalībnieku sapulces statusā.

Parādu atvieglojumu procesos maksātnespējas administratori sadarbojas ar maksātnespējas tiesu un kreditoriem, pārtraugot parādnieku un tā darbības, realizējot parādnieka aktīvus un piešķirot ikmēneša maksājumus kreditoriem saskaņā ar atmaksas grafiku.

Parādnieka statuss

Bankrota procesos parādnieki zaudē tiesības atsavināt savu mantu, izmantot citas tiesības un pildīt pienākumus, kas saistīti ar mantu. Šīs tiesības tiek nodotas maksātnespējas administratoram. Saskaņā ar likumu tiesiskas darbības, ko parādnieki veic šajās lietās pēc tam, kad tiesības rīkoties ar mantu ir nodotas maksātnespējas administratoram, nav spēkā attiecībā uz kreditoriem.

Reorganizācijas procesā parādnieks ar ierobežojumiem saglabā mantas valdījuma tiesības. Parādnieks, kurš saglabā valdījuma tiesības, veic tiesiskās darbības, kas ir būtiski nozīmīgas attiecībā uz maksātnespējīgā parādnieka mantas pārdošanu un pārvaldību, tikai ar kreditoru komitejas piekrišanu. Parādnieks, kas pārkāpj šo nosacījumu, ir atbildīgs par kreditoriem vai trešām pusēm tādējādi radītu kaitējumu vai citiem zaudējumiem; parādnieka vadības institūcijas locekļi ir solidāri atbildīgi par šādu kaitējumu vai citiem zaudējumiem. "Tiesiskas darbības, kas ir būtiski nozīmīgas" apzīmē darbības, kas būtiski maina mantas vērtību, kreditoru statusu vai kreditoru prasījumu segšanas līmeni. Maksātnespējas administratori var rīkoties parādnieka pilnsapulces vai dalībnieku sapulces statusā.

Parādu atvieglojumu procesā parādnieks ar ierobežojumiem saglabā mantas valdījuma tiesības. Parādnieku uzrauga maksātnespējas tiesa, maksātnespējas administrators un kreditori.

5 Saskaņā ar kādiem nosacījumiem var izmantot ieskaitu?

Kopumā ieskaitus reglamentē Civillkodekss. Parasti, ja pusēm ir vienāda veida prasījumi vienai pret otru, jebkura no tām var paziņot otrai pusei, ka tā dzēš prasījumu pret otru pusi. Ieskaitus var izmantot, tiklīdz pusei rodas tiesības pieprasīt prasījuma izpildi un nomaksāt savu parādu. Ieskaits savstarpēji atceļ abus prasījumus tādā apmērā, cik tie savstarpēji sakrīt; ja tie viens otru pilnībā nesedz, prasījums tiek segts līdzīgi kā izpildes gadījumā. Šādas sekas rodas tad, ja divi prasījumi kļūst piemēroti ieskaitam.

Maksātnespējas procesā parādnieka un kreditora savstarpējās prasības var dzēst pēc maksātnespējas lēmuma pieņemšanas, ja pirms lēmuma par maksātnespējas veidu pieņemšanas ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi (saskaņā ar Civillkodeksu), ja vien Maksātnespējas likumā nav noteikts citādi.

Ieskaits maksātnespējas procesā nav pieņemams īpaši tad, ja:

- parādnieka kreditors nav kļuvis par reģistrētu kreditoru attiecībā uz uzticamiem prasījumiem; vai
- parādnieka kreditors ir ieguvis uzticamu prasījumu spēkā neesošas tiesiskās darbības rezultātā; vai
- parādnieka kreditors zināja par parādnieka maksātnespēju laikā, kad uzticamais prasījums tika iegūts; vai
- parādnieka kreditoram vēl ir jāsamaksā atbilstošais prasījums tādā apmērā, kādā tas pārsniedz kreditora uzticamo prasījumu; vai
- maksātnespējas tiesas pagaidu pasākumos noteiktajos gadījumos.

6 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē spēkā esošus līgumus, kuros parādnieks ir līgumslēdzēja puse?

Savstarpējās izpildes līgumi

Ja parādnieks bankrota pasludināšanas vai reorganizācijas vai parādu atvieglojumu atļaušanas laikā ir savstarpējās izpildes līguma puse, tostarp pirms līguma, kas parādniekam vai otrai pusei vēl ir pilnībā jāizpilda laikā, kad ir pasludināts bankrots vai ir atļauta reorganizācija vai parādu atvieglojumi, ir spēkā turpmākais:

- bankrota vai parādu atvieglojumu procesā maksātnespējas administratori līgumu var izpildīt parādnieka vietā un pieprasīt otras līguma puses izpildi, vai arī var noraidīt izpildi;
- reorganizācijas procesā parādniekam, kurš saglabā valdījuma tiesības, ir tādās pašas pilnvaras, bet ir jāsaņem kreditoru komitejas piekrišana.

Ja bankrota vai parādu atvieglojumu procesā maksātnespējas administrators nenorāda, ka līgums tiks izpildīts 30 dienās no bankrota rīkojuma vai parādu atvieglojumu atļaušanas izdošanas dienas, tiek uzskatīts, ka izpilde ir noraidīta; līdz tam otra puse nevar atkāpties no līguma, ja vien līgumiskās normas nepieļauj citādi. Reorganizācijas procesā parādnieki, kuri saglabā valdījuma tiesības un nenorāda, ka atsakās izpildīt līgumu 30 dienās no reorganizācijas apstiprināšanas dienas, īsteno savstarpējās izpildes līgumu.

Otra puse, kam ir pienākums pirmajai veikt izpildi, vispirms var šādu izpildi aizturēt līdz brīdim, kad šāda savstarpējā izpilde tiek veikta vai nodrošināta, izņemot gadījumus, kad otra puse līgumu ir noslēgusi pēc lēmuma par maksātnespēju publicēšanas.

Ja maksātnespējas administrators vai parādnieks, kurš saglabā valdījuma tiesības, atsakās līgumu izpildīt, otra puse var pieprasīt atlīdzību par izrietošu kaitējumu, reģistrējot prasījumu 30 dienās no izpildes atteikuma dienas. Otrās puses prasījumi, kas izriet no līguma turpināšanas pēc bankrota pasludināšanas, ir prasījumi pret maksātnespējīgā parādnieka mantu.

Otra puse nevar pieprasīt atlīdzināšanu par daļēju izpildi, kas veikta pirms lēmuma par maksātnespēju pieņemšanas, jo parādnieks izpildi nav veicis.

Fiksēti līgumi

Ja ir panākta vienošanās, ka rezultāts ar tirgus cenu ir piegādājams noteiktā laikā un noteiktā termiņā, un ja izpildes laiks vai termiņš beidzas pēc bankrota pasludināšanas, pienākuma izpildi pieprasīt nevar; var pieprasīt tikai atlīdzību par kaitējumu, ko izraisījis parādnieka pienākumu neizpilde. "Kaitējums" ir starpība starp nolīgto cenu un samaksāto tirgus cenu bankrota pasludināšanas spēkā stāšanās dienā vietā, kas līgumā noteikta kā izpildes vieta. Otra puse var pieprasīt kompensāciju kā kreditors, reģistrējot prasījumu 30 dienās no bankrota pasludināšanas dienas.

Aizdevuma līgums

Ja parādnieks ir noslēdzis aizdevuma līgumu, pēc bankrota pasludināšanas maksātnespējas administrators var pieprasīt aizdevuma atgriešanu, pirms beidzas līgumā paredzētais aizdevuma termiņš.

Noma, apakšnoma

Attiecībā uz nomas un apakšnomas līgumiem pastāv detalizēti noteikumi. Cita starpā pēc bankrota pasludināšanas maksātnespējas administratoram ir tiesības izbeigt nomas un apakšnomas līgumus, ko noslēdzis parādnieks, likumā vai līgumā paredzētajā termiņā, pat ja tie ir noslēgti uz noteiktu laiku; uzteikšanas periods nevar būt garāks par trim mēnešiem. Tas neietekmē Civilt kodeksa normas attiecībā to, kad un kādos apstākļos iznomātājs var nomu izbeigt.

Parādnieka līgumu projekti, kas otrai pusei vēl ir jāpieņem pēc tam, kad ir pasludināts bankrots

Kad bankrots ir pasludināts, parādnieka pieteikumi par līgumu slēgšanu, kas vēl nav pieņemti, un līgumu projekti, ko parādnieks ir pieņēmis, bet kas vēl ir jānoslēdz, tiek dzēsti, ja tie attiecas uz maksātnespējīgā parādnieka mantu. Līgumu projektus, ko parādnieks vēl nav pieņēmis, kad bankrots ir pasludināts, var pieņemt tikai maksātnespējas administrators.

Īpašumtiesību saglabāšana

Ja parādnieks ir pārdevis precī ar īpašuma tiesību paturēšanu un piegādājis to pircējam pirms bankrota pasludināšanas, pircējs var vai nu precī atgriezt, vai pieprasīt līguma darbības turpināšanu. Ja pirms bankrota procesa pasludināšanas parādnieks iegādājās un saņēma precī ar īpašuma tiesību paturēšanu, pārdevējs nevar pieprasīt precī atgriešanu, ja maksātnespējas administrators pilda līguma noteikumus bez nepamatotas kavēšanās pēc tam, kad pārdevējs to ir pieprasījis.

7 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē procedūras, ko sākuši individuāli kreditori (izņemot tiesvedībā esošas lietas)?

Maksātnespējas procesa uzsākšanai ir šādas sekas:

prasījumus un citas ar mantu saistītas tiesības nevar izmantot, ceļot prasību, ja tos var izmantot ar reģistrāciju;

tiesības uz prasījumu apmierināšanu no nodrošinājuma, kas saistīts ar parādniekam piederošiem aktīviem vai aktīviem, kuri ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā, var izmantot un iegūt no jauna tikai tad, ja ir izpildīti Maksātnespējas likumā paredzētie nosacījumi. Tas attiecas arī uz tiesisku vai ķīlas apgrūtinājumu, kas piemērots nekustamam īpašumam pēc maksātnespējas procesa sākšanas;

izpildi vai apķīlāšanu, kas ietekmē parādniekam piederošos aktīvus, kā arī citus mantā ietilpstošos aktīvus, var norīkot vai uzsākt, taču nevar īstenot.

Savukārt prasījumiem pret mantu un līdzvērtīgu statusa prasījumiem izpildi vai apķīlāšanu, kas ietekmē parādnieka mantā ietilpstošos aktīvus, var īstenot, pamatojoties uz maksātnespējas tiesas nolēmumu un ievērojot nolēmumā izvirzītos ierobežojumus;

nav iespējams izmantot līgumā starp kreditoru un parādnieku nodibinātas tiesības, lai nolēmuma izpildē veiktu ieturējumus no algām vai citiem ienākumiem, kas uzskatāmi par algām vai ienākumiem.

8 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē tādu procedūru turpināšanu, kas ir tiesvedībā maksātnespējas procedūras sākšanas brīdī?

Maksātnespējas lēmumi rada moratoriju tiesu un šķīrējtiesu procesiem attiecībā uz prasījumiem un citām tiesībām, kas ir saistīti ar mantu, kuru var izmantot, reģistrējot maksātnespējas procesā, vai kas uzskatāmi par reģistrētiem maksātnespējas procesā, vai attiecībā uz prasījumiem, kas maksātnespējas procesā nav apmierināti. Ja nav noteikts citādi, nav iespējams turpināt šo procesu, kamēr ir spēkā maksātnespējas lēmums.

9 Kādas galvenās iezīmes raksturo kreditoru dalību maksātnespējas procedūrā?

Ar kreditoru piedalīšanos saistītie principi

Maksātnespējas process cita starpā balstās uz šādiem principiem, kas ietekmē kreditoru piedalīšanos:

maksātnespējas process ir jāveic tā, lai neviena no pusēm netaisnīgi neciestu un nebūtu prettiesiski labvēlīgākā stāvoklī un lai ātri, ekonomiski un pēc iespējas lielākā mērā tiktu apmierināti kreditoru prasījumi;

kreditoriem, kam saskaņā ar likumu ir būtībā tāds pats vai līdzīgs statuss, maksātnespējas procesā ir vienādas iespējas;

ja vien likumā nav paredzēts citādi, kreditora tiesības, kas ir labticīgi iegūtas pirms maksātnespējas procesa sākšanas, nevar ierobežot ar maksātnespējas tiesas nolēmumu vai maksātnespējas administratora īstenotā procesa rezultātā;

kreditoriem ir pienākums atturēties no darbībām, kuru mērķis ir apmierināt prasījumus ārpus maksātnespējas procesa, izņemot likumā atļautos gadījumus.

Kreditoru institūcijas

Kreditoru institūcijas ir šādas:

kreditoru sapulce;

kreditoru komisija (vai kreditoru pārstāvis).

Kreditoru sapulce ir atbildīga par kreditoru komitejas (vai kreditoru pārstāvja) dalībnieku un alternatīvo dalībnieku iecelšanu un izslēgšanu. Kreditoru sapulce var paturēt savā ziņā jebkādas jautājumus, kas ir kreditoru organizāciju kompetencē. Ja nav iecelta kreditoru komiteja vai kreditoru pārstāvis, šajā statusā rīkojas kreditoru sapulce, ja vien likumā nav paredzēts citādi.

Ja ir reģistrēti vairāk nekā 50 kreditori, kreditoru sapulcē ir jāizveido kreditoru komiteja. Citos gadījumos pietiek ar kreditoru pārstāvja ievēlēšanu.

Kreditoru komiteja izmanto kreditoru organizāciju pilnvaras, izņemot jautājumus, kuri ir ārpus kreditoru sapulces kompetences jomas vai kurus kreditoru sapulce ir paturējusi savā ziņā. Jo īpaši kreditoru komiteja uzrauga maksātnespējas administratora darbību un var iesniegt priekšlikumus maksātnespējas tiesā saistībā ar maksātnespējas procesu. Kreditoru komiteja aizstāv kreditoru kopējās intereses un, sadarbojoties ar maksātnespējas administratoru, palīdz sasniegt maksātnespējas procesa mērķi. Kreditoru komitejas normas ir piemērojamas *mutatis mutandis* kreditoru pārstāvjiem.

Kreditoru kategorijas

Likumā izšķir nodrošinātos un nenodrošinātos kreditorus.

Nodrošināts kreditors ir kreditors, kura prasījumu nodrošina mantā ietilpstoši aktīvi apgrūtinājuma, saglabāšanas tiesību, īpašumtiesību maiņas

ierobežojuma, tiesību fiduciāras nodošanas, prasījuma pierakstīšanas nodrošinājumam vai citu saskaņā ar ārvalstu tiesību aktiem paredzētu tiesību veidā.

Nodrošinātajiem kreditoriem ir iespēja būtiski ietekmēt maksātnespējas procesa gaitu. Ja parādnieks ir uzņēmējdarbības vienība, ko var reorganizēt saskaņā ar Maksātnespējas aktu, rezolūcijas par maksātnespējas veidu (bankrots vai reorganizācija) pieņemšanai ir nepieciešams, lai par to nobalsotu vismaz puse nodrošināto (kā arī nenodrošināto) kreditoru, kuri piedalās kreditoru sapulcē, mērot pēc prasījumu apmēra, ja vien par rezolūciju nenobalso vismaz 90 % no klātesošajiem kreditoriem, aprēķinot atbilstoši prasījumu apmēram. Nodrošināts kreditors var arī sniegt norādes personai, kurai ir valdījuma tiesības, par to, kā pārvaldīt nodrošinājumu, kas šo personu saista, ja šādas norādes ir vērstas uz labu pārvaldību. Maksātnespējas administratoram ir saistoši arī tie nodrošināto kreditoru norādījumi, kas attiecas uz nodrošinājuma pārvēršanu naudas izteiksmē. Maksātnespējas administratori šādas norādes var noraidīt, ja uzskata, ka nodrošinājuma priekšmetu naudas izteiksmē var pārvērst izdevīgāk, un šādā gadījumā viņi pieprasa maksātnespējas tiesai pārskatīt minētās norādes tās uzraudzības darbību ietvaros. Maksātnespējas procesā ietilpstošas preces, tiesību, prasījuma vai cita aktīva pārvēršana naudas izteiksmē dzēš nodrošinātā kreditora prasījuma nodrošinājumu, pat ja kreditors prasījumu nav reģistrējis.

Nodrošināto kreditoru prasījumus apmierina no to ienākumu pilnas summas, kas gūti no pārvēršanas naudas izteiksmē, no kuras atskaita maksātnespējas administratora honorāru un pārvaldības un pārvēršanas naudas izteiksmē izmaksas, jebkurā procesa brīdī, ņemot vērā nodrošinājuma rašanās laiku.

Visi pārējie kreditori nav nodrošināti. To statuss maksātnespējas procesā ir vājāks, un paredzamais apmērs, kādā to prasījumi tiks apmierināti, saskaņā ar statistikas datiem parasti ir daudz mazāks.

10 Kādā veidā maksātnespējas administrators drīkst izmantot vai atsavināt parādnieka mantā ietilpstošus aktīvus?

Maksātnespējas administratori maksātnespējas procesā var izmantot mantā ietilpstošos aktīvus. Maksātnespējas administrators saņem atļauju atsavināt mantu, izmantot tiesības un dzēst saistības, kas attiecas uz parādnieku ar mantu saistītās lietās. Konkrēti, maksātnespējas administrators izmanto maksātnespējīgā parādnieka mantā ietilpstošo akciju turētāja tiesības, pieņem lēmumus par uzņēmējdarbības noslēpumiem un citām konfidencialitātes jomām, rīkojas kā darba devējs attiecībā ar parādnieka darbiniekiem, kā arī ir atbildīgs par parādnieka uzņēmuma, grāmatvedības un nodokļu saistību izpildi. Tāpat maksātnespējas administratoram ir pienākums mantu pārvērst naudas izteiksmē.

Reorganizācijas un parādu atvieglojumu procesā parādnieks saglabā šīs tiesības, taču uz tām attiecas būtiski ierobežojumi.

11 Kādi prasījumi jāizvirza pret maksātnespējīgā parādnieka mantu un kādas darbības tiek veiktas ar prasījumiem, kuri rodas pēc maksātnespējas procedūras sākšanas?

Prasījumus pret mantu un līdzvērtīgus prasījumus var pilnībā segt jebkurā laikā pēc maksātnespējas lēmuma pieņemšanas.

Tiek izšķirts turpmākais:

prasījumi pret mantu, kas rodas pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas vai moratorija pasludināšanas (it īpaši skaidras naudas izdevumu atlīdzināšana un pagaidu pilnvarotās personas, parādnieka likvidatora un kreditoru komitejas dalībnieku honorārs un no kredīta finansējuma izrietoši kreditoru prasījumi); prasījumi pret mantu, kas izriet pēc maksātnespējas lēmuma pieņemšanas (it īpaši skaidras naudas izdevumi un maksātnespējas administratora honorārs, nodokļi, maksas, nodevas, sociālās apdrošināšanas iemaksas, valsts nodarbinātības politikas iemaksas un valsts veselības apdrošināšanas iemaksas); prasījumi, kas ir līdzvērtīgi prasījumiem pret mantu (it īpaši parādnieka darbinieku darba tiesību prasījumi un kreditoru prasījumi par likumā paredzēto apkopi)

12 Kādi noteikumi reglamentē prasījumu iesniegšanu, pārbaudi un atzīšanu?

Prasījumu iesniegšana

Kreditori iesniedz prasījumus maksātnespējas tiesā, izmantojot īpaši paredzētu veidlapu, un to var darīt no maksātnespējas procesa ierosināšanas brīža līdz maksātnespējas lēmumā norādītajam termiņam. Pēc termiņa iesniegtos prasījumus maksātnespējas tiesa neņem vērā, un maksātnespējas procesā tie netiek apmierināti. Iesniedz arī prasījumus, kas jau ir ierosināti tiesā, un izpildāmus prasījumus, tostarp prasījumus, kas tiek atgūti izpildes vai apķīlāšanas kārtībā. Kreditors, kas iesniedz pieprasījumu vai kas uzskatāms kā reģistrētais kreditors, var atsaukt prasījumu jebkurā maksātnespējas procesa brīdī.

Pieteikumā, ar ko ierosina prasījumu, ir jāpaskaidro, kā prasījums radās un kāds ir tā apmērs. Prasījums vienmēr ir jāizsaka naudas izteiksmē, pat ja tas nav monetārs aktīvs. Pieteikumam jāpievieno visi dokumenti, uz kuriem dota atsaucē prasījuma pieteikumā. Prasījuma izpildāmība ir jāpierāda ar publisku aktu. Noilguma termiņa vai termiņa, kad beidzas tiesības, nolūka pieteikumam, ar ko iesniedz prasījumu, ir tādas pašas sekas kā prasībai vai citai tiesību izmantošanai tiesā; laika atskaitē sākas dienā, kad pieteikums ir iesniegts maksātnespējas tiesā.

Kreditors atbild par prasījuma pieteikumā norādītās informācijas pareizību. Pēc maksātnespējas administratora ieteikuma maksātnespējas tiesa var piemērot sodu, ja prasījuma apmērs ir pārspīlēts (par vairāk nekā 100 %), izdodot rīkojumu iemaksāt tādu summu mantā, kas noteikta attiecībā uz visiem apstākļiem, kuri saistās ar prasījuma iesniegšanu un prasījuma pārskatīšanu, līdz tādām apmēram, par kuru iesniegtā prasījuma summa pārsniedz faktiski noskaidroto vērtību.

Kreditora tiesības uz prasījuma apmierināšanu no nodrošinājuma netiek ņemtas vērā, ja tas ir iesniegts nepareizā kārtībā vai ja izskatīšanas laikā konstatē, ka apmērs, kādā tas ir bijis nodrošināts, ir pārspīlēts par vairāk nekā 100 %. Šādā gadījumā maksātnespējas tiesa kreditoram var piemērot sodu, norīkojot samaksāt (naudas) summu par labu nodrošinātiem kreditoriem, kuri ir iesnieguši prasījumus ar nodrošinājumu, kas attiecas uz tiem pašiem aktīviem.

Maksātnespējas tiesa nosaka šāda maksājuma summu attiecībā uz visiem apstākļiem, kuros tiesības uz pieprasījuma apmierināšanu no nodrošinājuma tika izmantotas un pārskatītas, līdz tādām apmēram, par kādu pieteikumā norādītā nodrošinājuma vērtība pārsniedza noskaidroto nodrošinājuma vērtību.

Reģistrēto prasījumu pārbaude

Iesnietos prasījumus vispirms izskata maksātnespējas administrators, kurš galvenokārt veic to kontrolpārbaudi, salīdzinot ar pavaddokumentiem un parādnieka pārskatiem vai reģistriem, kas izveidoti saskaņā ar īpašiem tiesību aktiem. Tad maksātnespējas administrators aicina parādnieku komentēt prasījumus. Attiecīgajos gadījumos maksātnespējas administrators veic nepieciešamo prasījumu pārbaudi, sadarbojoties ar varas iestādēm, kurām šādi sadarboties ir pienākums.

Ja iesniegtais prasījums ir kļūdainais vai nepilnīgs, maksātnespējas administrators aicina kreditoru to labot vai pabeigt 15 dienās (var noteikt garāku termiņu), kā arī informēt par to, kā tas būtu jādara. Prasījumus, kas nav savlaicīgi atbilstoši papildināti vai laboti, maksātnespējas administrators iesniedz maksātnespējas tiesā, lai tiktu pieņemts lēmums par pieteikumu ņemšanu vērā. Kreditors ir atbilstoši jāinformē.

Maksātnespējas administrators sagatavo iesniegto prasījumu sarakstu. Nodrošinātos kreditorus uzskaita atsevišķi. Ja maksātnespējas administrators prasījumus noraida, tas ir nepārprotami jānorāda. Par visiem kreditoriem ir jānorāda informācija, kas nepieciešama, lai tos identificētu un novērtētu to, kā prasījums radās, kā arī prasījuma summa un to secība. Turklāt nodrošinātiem kreditoriem ir jānorāda nodrošinājuma pamatojums un veids.

Maksātnespējas tiesa pirms pārbaudes sēdes publicē iesniegto prasījumu sarakstu maksātnespējas reģistrā. Maksātnespējas tiesa maksātnespējas reģistrā nekavējoties publicē arī informāciju par jebkādam izmaiņām iesniegto prasījumu sarakstā.

Tad iesniegtos prasījumus pārbauda maksātnespējas tiesas sasauktā pārbaudes sēdē. Sēdes laiku un vietu maksātnespējas tiesa nosaka savā maksātnespējas lēmumā. Kreditori iesniedzamā prasījuma apmēru var mainīt līdz pārbaudes sēdes beigām, ja vien prasījums nav nodrošināts vai nav noraidīts ar nepārsūdzamu lēmumu. Taču kreditori nevar mainīt iemeslu, kāpēc reģistrētais prasījums ir radies, vai arī tā novērtējumu.

Prasījumu noliegšana

Visu iesniegto prasījumu patiesumu, apmēru un novērtējumu var noliegt: a) maksātnespējas administrators; b) parādnieks vai c) reģistrētais kreditors.

Kreditora prasījuma noliegumā, ko noliedz cits reģistrētais kreditors, ir jābūt tādām pašām ziņām kā prasībai saskaņā ar Civilprocesa kodeksu, un tajā ir nepārprotami jānorāda, vai tiek noliegts prasījuma patiesums, apmērs vai novērtējums. Noliegumu iesniedz, izmantojot noteiktu veidlapu.

Maksājuma likumā ir paredzēti šādi nolieguma veidi:

prasījuma patiesuma noliegums — tiek apgalvots, ka prasījums nebija radies vai ka tas ir pilnībā dzēsts vai uz to attiecas noilgums;

prasījuma summas noliegums — tiek apgalvots, ka patērētāja saistību apmērs ir mazāks par reģistrēto summu (personai, kas noliedz prasījuma summu, ir jānorāda arī prasījuma summas faktiskais apmērs);

prasījuma novērtējuma noliegums — tiek apgalvots, ka prasījumam ir zemāks novērtējums, nekā norādīts iesniegtajā prasījumā, vai ir noliegta tiesības uz prasījuma apmierināšanu no nodrošinājuma (personai, kas noliedz prasījuma novērtējumu, ir jānorāda arī novērtējums, saskaņā ar kuru prasījums būtu jāapmierina).

Ja reģistrēts kreditors noliedz cita reģistrēta kreditora prasījumu, šie kreditori kļūst par papildu strīda pusēm. Maksātnespējas administratoriem, kas vēlas palīdzēt tāda papildu strīda pusei, kurā tie nepiedalās, ir tiesības iejaukties.

Lēmumus par noliegto pieprasījumu patiesumu, summu un novērtējumu pieņem maksātnespējas tiesa.

13 Kādi noteikumi regulē ieņēmumu sadali? Kā nosaka prasījumu un kreditoru tiesību hierarhiju?

Maksātnespējīgā parādnieka mantu bankrota procesā pārvērš naudas izteiksmē. Tas nozīmē, ka visus mantai piederošos aktīvus pārvērš skaidrā naudā, lai proporcionāli apmierinātu kreditoru prasījumus. Mantu naudas izteiksmē pārvērš maksātnespējas administrators. To var darīt tikai pēc tam, kad bankrota rīkojums kļūst galīgs un ir notikusi pirmā kreditoru sapulce. Izņēmums ir aktīvi, kam ir nenovēršams bojāejas vai sabojāšanās risks; izņēmumu, pamatojoties uz citiem apsvērumiem, var atļaut arī maksātnespējas tiesa. Mantas pārvēršana naudas izteiksmē dzēš visas izpildes vai apķīlāšanas rīkojuma sekas un citas nepilnības, kas saistītas ar aktīvu realizāciju, ja vien likumā nav paredzēts citādi.

Maksātnespējīgā parādnieka mantu naudas izteiksmē var pārvērst:

publiskā izsolē;

pārdodot kustamo un nekustamo mantu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa izpildes noteikumiem;

pārdodot aktīvus bez izsoles.

Ja no mantas pārvēršanas naudas izteiksmē gūtie ienākumi nav pietiekami visu prasījumu apmierināšanai, vispirms sedz maksātnespējas administratora honorārus un skaidras naudas izdevumus, pēc tam — kreditoru prasījumus, kas rodas moratorijā, kreditoru prasījumus no kredīta finansēšanas, izmaksas, kas saistītas ar mantas uzturēšanu un pārvaldību, parādnieka darbinieku darba tiesību prasījumus un kreditoru prasījumus attiecībā uz veselības aprūpi un kompensācijām par veselībai nodarītu kaitējumu. Citus prasījumus apmierina proporcionāli.

Pēc tam, kad lēmums par noslēguma pārskata apstiprināšanu kļūst galīgs, maksātnespējas administrators maksātnespējas tiesā iesniedz rīkojuma projektu par mantas sadali, norādot, cik būtu jāizmaksā par katru prasījumu pārskatītajā reģistrēto prasījumu sarakstā. Pamatojoties uz to, maksātnespējas tiesa izdod rīkojumu par mantas sadali, kurā tā nosaka kreditoriem izmaksājāmās summas. Visu sadales sarakstā iekļauto kreditoru prasījumus apmierina proporcionāli pārbaudītajai viņu prasījumu summai. Pirms sadales apmierina līdz šim nesamaksātus prasījumus, kurus var samaksāt jebkurā bankrota procesa brīdī, un konkrēti:

prasījumus pret mantu — skaidras naudas izdevumus un maksātnespējas administratora honorārus, ar parādnieka mantas uzturēšanu un administrēšanu saistītas izmaksas, nodokļus, maksas nodevas, sociālās apdrošināšanas iemaksas, valsts nodarbinātības politikas iemaksas, valsts veselības apdrošināšanas iemaksas utt.;

līdzvērtīgus prasījumus — parādnieka darbinieku darba tiesību prasījumus, kreditoru prasījumus attiecībā uz veselībai nodarīta kaitējuma kompensāciju, valsts prasījumus utt.;

nodrošinātus prasījumus.

14 Kādi ir maksātnespējas procedūras izbeigšanas nosacījumi un sekas (jo īpaši, to izbeidzot ar mierizlīgumu)?

Bankrota procesa pabeigšana

Kad manta ir pārvērsta naudas izteiksmē, maksātnespējas administrators iesniedz maksātnespējas tiesā noslēguma pārskatu. Noslēguma pārskatā ir jāapraksta maksātnespējas administratora darbību vispārējās iezīmes un jāietver kvantitatīvs novērtējums par šādu darbību finanšu rezultātiem. Pārskatā jānorāda starp kreditoriem sadalāmā summa un jāuzskaita kreditori, norādot, kāda daļa no kopējās summas tiem pienākas. Līdz ar noslēguma pārskatu maksātnespējas administrators maksātnespējas tiesā iesniedz paziņojumu par honorāru un izmaksām.

Maksātnespējas tiesa pārskata maksātnespējas administratora noslēguma pārskatu un rēķinu, un maksātnespējas administrators pēc sēdes izlabo tajos esošās kļūdas un nepilnības. Maksātnespējas tiesa nodod maksātnespējas administratora pārskatīto noslēguma pārskatu pusēm, publicējot to publiska paziņojuma formā. Pēc tam, kad lēmums par noslēguma pārskata apstiprināšanu kļūst galīgs, maksātnespējas administrators maksātnespējas tiesā iesniedz rīkojuma projektu par mantas sadali, norādot, cik būtu jāizmaksā par katru prasījumu pārskatītajā reģistrēto prasījumu sarakstā. Tad maksātnespējas tiesa izdod rīkojumu par mantas sadali, kurā tā nosaka kreditoriem izmaksājāmās summas. Visu sadales sarakstā iekļauto kreditoru prasījumus apmierina proporcionāli pārbaudītajai viņu prasījumu summai. Maksātnespējas tiesa sadales rīkojumā nosaka maksātnespējas administratoram izpildes termiņu, kas nevar būt garāks par diviem mēnešiem no dienas, kad sadales rīkojums stājas spēkā.

Bankrota process beidzas tad, kad maksātnespējas administrators iesniedz pārskatu par sadales rīkojuma izpildi un maksātnespējas tiesa pieņem lēmumu par procesa izbeigšanu. Tiesa nolemj slēgt maksātnespējas procesu arī atsevišķās citās likumā paredzētās situācijās, piemēram, ja ir konstatēts, ka parādnieka aktīvi nepārprotami ir nepietiekami, lai apmierinātu kreditoru prasījumus. Kad lēmums par bankrota procesa izbeigšanu kļūst galīgs, maksātnespējas process ir pabeigts.

Reorganizācijas pabeigšana

Reorganizācija beidzas ar maksātnespējas tiesas lēmumu, kurā tā atzīst reorganizācijas plāna vai būtisku tā daļu izpildi. Tiesības pārsūdzēt šo lēmumu nav paredzētas.

Reorganizāciju var izbeigt arī ar maksātnespējas tiesas lēmumu pārvērst reorganizāciju par bankrota procesu, kas notiek likumā paredzētajos gadījumos, it īpaši tad, ja rodas problēmas, apstiprinot un izpildot reorganizācijas plānu. Maksātnespējas tiesa nevar pieņemt lēmumu par reorganizācijas pārvēršanu bankrota procesā, ja ir izpildīti būtiski reorganizācijas plāna aspekti. Apelācijas sūdzību pret tiesas lēmumu pārvērst reorganizāciju par bankrota procesu var iesniegt parādnieks, reorganizācijas pieteicējs, maksātnespējas administrators vai kreditoru komiteja. Kad maksātnespējas tiesa nolemj pārvērst reorganizāciju par bankrota procesu, rodas ar bankrota pasludināšanu saistītās sekas, ja vien maksātnespējas tiesa savā lēmumā nenosaka citus šādas pārvēršanas nosacījumus.

Parādu atvieglojumu procesa pabeigšana

Parādu atvieglojumus izbeidz ar maksātnespējas tiesas lēmumu, kurā ir atzīta parādu atvieglojumu īstenošana. Tiesības pārsūdzēt šo lēmumu nav paredzētas. Ja parādnieks pienācīgi un savlaicīgi izpilda visus pienākumus saskaņā ar apstiprinātu parādu atvieglojumu metodi, maksātnespējas tiesa — pēc parādnieka ieteikuma — izdod rīkojumu par parādnieka atbrīvošanu no to prasījumu samaksas, kas ietverti parādu atvieglojumu procesā, tādā apmērā, kādā tie vēl nav izpildīti.

Parādu atvieglojumus var izbeigt arī tad, ja tiesa izbeidz šo procesu un nolemj risināt parādnieka maksātnespēju ar bankrota procesa starpniecību, kas notiek likumā paredzētajos gadījumos, it īpaši tad, ja parādnieks neizpilda parādu atvieglojumu nosacījumus.

15 Kādas ir kreditoru tiesības pēc maksātnespējas procedūras izbeigšanas?

Bankrota procesā par fiziskas personas aktīviem (jebkurā laikā pēc bankrota procesa pabeigšanas) vai juridiskas personas aktīviem (līdz tās likvidācijai, izslēdzot no valsts reģistra) pēc procesa pabeigšanas var izdot apķīlāšanas vai izpildes rīkojumu attiecībā uz prasījumu, kas ir noteikts un ko parādnieks nenoliedz, un kas nav apmierināts bankrota procesa gaitā. Kad ir iesniegts pieteikums par izpildi, ir jāiesniedz tikai apstiprinājuma lapa un pārskats par attiecīgā prasījuma apstiprinājumu bankrota procesā. Ja pēc bankrota procesa pabeigšanas ir pagājuši desmit gadi, šīm tiesībām iestājas noilgums, un noilguma termiņa atskaite sākas dienā, kad stājas spēkā rīkojums par procesa pabeigšanu.

Reorganizācijas gadījumos pēc tam, kad reorganizācijas plāns stājas spēkā, pret parādnieku var norīkot un īstenot izpildi vai apķīlāšanu, lai atgūtu reorganizācijas plānā norādītu prasījumu. Taču, ja prasījums ir noliegts, izpilde un apķīlāšana ir iespējama tikai tad, ja maksātnespējas tiesas lēmumā ir noteikts, ka prasījums ir kļuvis galīgs; šis lēmums ir jāpievieno pieteikumam.

Parādu atvieglojumu gadījumā pēc parādu atvieglojuma procesa beigām un atbrīvošanas no pārējo prasījumu samaksas vairs nav iespējams pieprasīt, lai kreditoru atlikušie prasījumi tiktu apmierināti ar izpildi vai apķīlāšanu. Nav būtiski, vai kreditoru prasības parādu atvieglojumu procesā ir daļēji apmierinātas un vai tie maksātnespējas procesā vispār ir reģistrējuši savu prasījumu.

16 Kurš sedz maksātnespējas procedūrā radušās izmaksas un izdevumus?

Izmaksas — īpaši maksātnespējas administratora honorārs un skaidras naudas izmaksas — ir jāsedz no mantas, t. i., tos sedz parādnieks.

Tā kā maksātnespējīgā parādnieka manta ne vienmēr ir pietiekami liela, lai segtu izmaksas, maksātnespējas tiesa pirms lemšanas par maksātnespējas pieteikumu var iepriekš samaksāt maksātnespējas procesa izmaksas līdz noteiktam termiņam, ja tas ir nepieciešams, lai segtu procesa izmaksas, un ja nepieciešamos resursus nevar nodrošināt ar citiem līdzekļiem. Tas ir spēkā pat tad, ja ir nepārprotami skaidrs, ka parādniekam nav aktīvu. Likumā ir noteikts maksimālais šādu iepriekšējo maksājumu apmērs. Ja ir iesaistīti vairāki maksātnespējas administratori, viņiem ir jāmaksā solidāri.

Ja no mantas izmaksas nav iespējams segt, atlikušo summu sedz no iepriekšējā maksājuma par maksātnespējas procesa izmaksām, t. i., to sedz pieteikuma iesniedzējs.

Ja minētās izmaksas nevar segt arī ar iepriekšējo maksājumu, šo summu sedz valsts. Īpaši tiesību akti nosaka maksimālo izmaksu summu, ko sedz valsts.

17 Kādi noteikumi reglamentē kreditoru kopumam kaitējošu juridisku aktu spēkā neesību, atzīšanu par spēkā neesošiem vai neizpildāmību?

Parādnieka tiesiskas darbības ar mērķi samazināt iespējas, ka kreditoru prasījumi tiks apmierināti, vai dot priekšroku konkrētiem kreditoriem nav izpildāmas.

Jebkādu neizpildi no parādnieka puses šajā sakarā arī uzskata par tiesisku darbību. Izšķir trīs šādu neizpildāmu darbību kategorijas: a) tiesiskas darbības bez pienācīgas atlīdzības; b) preferenciālas tiesiskas darbības, kuru rezultātā rodas situācija, kad viens kreditors saņem lielāku prasījuma apmierinājumu, nekā tas citādi būtu saņēmis bankrota procesā, tādējādi kaitējot citiem kreditoriem; c) tiesiskas darbības, ar kurām parādnieks tišuprāt samazina kreditora apmierinājuma apmēru, ja šāds nodoms bija zināms otrai pusei vai ja, ņemot vērā visus apstākļus, otrai pusei par to bija jāzina.

Parādnieka tiesisko darbību neizpildāmību nosaka ar maksātnespējas tiesas nolēmumu prasībā, ko ierosina maksātnespējas administrators, iebilstot pret parādnieka tiesiskajām darbībām (prasība par darījuma atcelšanu). Maksātnespējas administrators var ierosināt prasību atcelt darījumu viena gada laikā no dienas, kad stājas spēkā maksātnespējas lēmums. Ja šajā laikposmā prasība nav ierosināta, tiesības atcelt darījumu zaudē spēku. Parādnieka atlīdzība no neizpildāmām tiesiskām darbībām veido mantas daļu, tiklīdz nolēmums, ar ko atzīst prasību atcelt darījumu, kļūst galīgs.

Tiesiskas darbības neizpildāmība neietekmē tās piemērojamību. Taču maksātnespējas procesā parādnieka atlīdzība no neizpildāmām tiesiskām darbībām veido daļu no mantas. Ja parādnieka sākotnējo atlīdzību no neizpildāmām tiesiskām darbībām nevar pievienot mantai, ir jānodrošina līdzvērtīga kompensācija.

Maksātnespējas tiesai nav saistošs maksātnespējas procesa gaitā pieņemts citas tiesas lēmums vai citas iestādes konstatējums, ka tiesiska darbība, kas attiecas uz parādnieka aktīviem vai saistībām, nav spēkā, vai arī konstatējums, kas radies jebkādā citā veidā. Maksātnespējas procesa gaitā tikai maksātnespējas tiesa pārbauda šādas tiesiskas darbības spēkā neesamību — vai nu ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, vai ar papildu strīdu par šo jautājumu. Šajā strīdā prasību var ierosināt maksātnespējas procesa puses, kas nav parādnieks, izņemot parādnieku, kurš saglabā valdījuma tiesības, un maksātnespējas administrators vai prokurors. Maksātnespējas administratoram vienmēr ir jābūt pieteicējam vai atbildētājam. Ja pēc tam galīgajā nolēmumā tiek atzīts, ka tiesiskā darbība, kas saistīta ar parādnieka aktīviem vai saistībām, nav spēkā, tad atlīdzības veidā gūtais ekonomiskais labums ir jāiekļauj atpakaļ mantā.

Ja tiesiskā darbība, kas saistīta ar parādnieka aktīviem vai saistībām, tiek atzīta par spēkā neesošu ar tiesas nolēmumu, kas kļuvis galīgs pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas, tiesiskā darbība, uz ko attiecas nolēmums, arī maksātnespējas procesā tiek uzskatīta par spēkā neesošu.

Īpaši noteikumi attiecībā uz noteiktām prasījumu kategorijām

Īpašus noteikumus piemēro šādām prasījumu kategorijām:

tādi prasījumi pret mantu, kas izriet no maksātnespējas procesa ierosināšanas vai pēc moratorija pasludināšanas;

tādi prasījumi pret mantu, kas izriet no maksātnespējas lēmuma;

prasījumi, kas ir līdzvērtīgi prasījumiem pret mantu;

subordinēti prasījumi;

parādnieka akcionāru vai dalībnieku prasījumi, kas izriet no dalības uzņēmumā vai kooperatīvā.

Lapa atjaunināta: 21/08/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.